בת עין — דרוש לערב ראש השנה

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם וגו' (כט ט). הנה כל מקום שנאמר היום הוא ראש השנה (זח"ג רלא.) יום הידוע יום הדין יום שנברא בו האדם, וכן יום השישי כתוב ג"כ בה"א הידוע מטעם הנ"ל שהוא ראש השנה שבו נברא האדם, גם אות ה' מרמזת על ה' ימים הראשונים כלולים ביום השישי (שהוא יסוד), כי תכלית ועיקר בריאתם היה בשביל יום השישי שיברא בו האדם ויקיים התורה ביראה שנקראת ראשית כמאמר חז"ל (אותיות דר"ע אות ב) בראשית בשביל ראשית וכו'.

וזהו שאמר הכתוב אתם נצבים היו"ם כולכם, ר"ל ביום ראש השנה. לפני ה' אלהיכם, ר"ל ובמה תהיה לכם בחינה יציבה והעמדה לפני ה' ביום הדין להיות זכאין, ע"ז אמר לפני ה' אלהיכם, פירוש עדה"כ (תהלים טז ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, שתמיד לא יסיח מדעתו ציור אותיות הוי"ה ויהיה כמאן דקאים קדם מלכא בהכנעה ובושה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובזה יעורר על עצמו ביום הדין בחי' חסד ורחמים. וזה מרומז ג"כ בר"ת של נ"צבים ה"יום כ"ולכם אותיות כה"ן, בחינת כהן העליון בחינת חסד כידוע (זח"א רנו:, זח"ג קה.).

עוד נראה לפרש על דרך מאמר חז"ל (ברכות ל:) אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, כי ידוע ששורש תפלות של כל השנה נמשך מהמוחין שממשיך האדם על עצמו ביום ראש השנה דוקא, כי ראש השנה הוא בחינת ראש לגבי כל השנה, ושאר ימי השנה הם בחי' אברים (שנמשך חיותם מהראש), ותפלה נקרא לב כמאמר חז"ל (תענית ב.) על ולעבדו בכל לבבכם וגו' (דברים א יג) איזהו עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה, שצריכה להיות בלב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה (תהלים נא יט), בבחינת הכנעה וענוה, ולזה רמזו רבותינו ז"ל במתק לשונם באמרם אין עומדין להתפלל אלא מתוך כוב"ד ראש רצה לומר כוב"ד גימטריא ל"ב, רא"ש מרמז לר"ה שהוא בחי' רא"ש כנ"ל, ופירוש - אין עומדין להתפלל אלא מתוך אותה תפלה בחינת לב שהמשיך בחינת מוחין ביום ראש השנה שהוא בחינת ראש כנ"ל.

וע"ז מלמדנו הכתוב איך להמשיך מוחין בר"ה, ואמר אתם נ"צבים ה"יום כ"ולכם בראש השנה, ר"ל אתם מתייצבים בראש השנה להתפלל ולהמשיך מוחין בחינת חסד בחינת כה"ן עליון על תפלות כל השנה, וכך תעשו - תתפללו בבחינת לפני ה' אלהיכם ר"ל בבחינת הכנעה וענוה ולב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה שתהיה התפלה עולה לפני ה'. וזה מרומז בכתוב לפני ה' אלהי"כם היינו יהו"ה אלהיכ"ם גימ' קל"ב, ענ"וה גימ' קל"א שהוא המספר אשר לפני המספר קל"ב גימטריא ה' אלהיכם, (ופי' תתפללו בבחינת ענ"וה שהוא מספר אשר לפני ה' אלהי"כם) ובזה יתעורר בחינת כהן בחינת חסד למעלה להמשיכו למטה להשפיע לישראל בחינת מוחין חדשים על כל השנה.

ועד"ז נוכל לפרש ג"כ הפסוק (דברים לא טז) הנ"ך שוכב עם אבותיך וגו', ולכאורה הל"ל תש"כב עם אבותיך כי מדבר לנוכח. גם מה שאמר הכתוב (שם) וקם העם הזה וזנה וגו' גם כן תמוה, שמשמע שאמר הקב"ה כן דרך וודאי שיקום ויזנה ח"ו, וכי יסתלק הבחירה חלילה מישראל, וה"ל למימר פן יקום וגו'. ועוד קשה מה שאמר הכתוב (שם כא) כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום בטרם אביאנו וגו', וקשה איך מביא הכתוב ראיה מאשר עשו במדבר ארץ נחש שרף ועקרב מקום בחי' קליפות וטומאה ושם התגברות היצר הרע, ומביא ראיה כזה למקום קדוש שהוא ארץ ישראל שאין שם כח להקליפות נגד הקדושה, ושם בוודאי לא יחטאו עוד, והכתוב מביא ראיה ואמר כי ידעתי וגו'.

ולפי מה שאמרנו יתפשט הכל בס"ד עד"ז, ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וגו', הנ"ך אותיות כה"ן, ר"ל בחינת חסד, היינו שהבטיחו הקב"ה שבחי' כהן בחינת חסד שוכב עם בחינת האבות לזכור תמיד לישראל כמאמר

הכתוב (ירמיה ב ב) זכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר, (ר"ל אפילו במדבר שהיא ארץ טמאה הלכת אחרי), ואפילו אם ח"ו וקם העם הזה וזנה אחרי וגו' כי נתתי בידם הבחירה, וע"כ אייסרם וחרה אפי וגו' עד והיה כי תמצאן אתו רעות וגו', אח"כ בוודאי וענתה השירה הזאת לפניו לעד, ר"ל שילמוד התורה ועי"ז ישוב בתשובה כי לא תשכח מפי זרע.

כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום בטרם אביאנו אל הארץ - ר"ל כי עושה מצות ה' אפילו במדבר ארץ נחש שרף ועקרב בחינת קליפות והתגברות היצר הרע ואעפ"כ הלך אחרי במדבר, ומכל שכן כשאביאנו אל ארץ הקדושה אשר שם הכנעת הקליפה והיצר הרע בוודאי יעשו תשובה שלמה, ע"כ הנ"ך בחינת כהן בחינת חסד, עם בחינת אבותיך בחינת חסד גבורה תפארת, תמיד שוכב בחינת חיבור, לפני לזכור להם זכות אבות להשפיע להם מוחין חדשים ולכתבם ולחתמם לחיים טובים ולשלום ולגאולה קרובה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

אמרו חז"ל (ויקרא רבה ל ז) בערב ראש השנה הקב"ה מוותר לישראל שליש עונות ובעשרת ימי תשובה שליש ובהושענא רבא שליש ע"כ. והכל מקשים ע"ז (ב"י או"ח סי' תקפ"א), א"כ שוה ערב ראש השנה לעשרת ימי תשובה ולהושענא רבא.

ונ"ל על דרך מה שאמרו חז"ל (ב"ב קסה.) מיעוטן בעריות ורובם בגזל וכולם בלשון הרע, וזהו מרומז במלת עג"ל לחטאת (ע' ויקרא ט ב) ר"ת ע"ריות ג"זל ל"שון הרע, ואותו שליש המיעוט שנכשלו בעריות הקב"ה מוותר בערב ראש השנה ברוב חסדו כי חפץ חסד הוא, והטעם כי רוצה לחדש בנין העולם בבחינת תיקון, וזהו אי אפשר אלא על ידי שיתוקן בתחלה חטא עריות, כידוע שפגם אדם הראשון היה על ידי עריות זוהמת הנחש (ע' שבת קמו.), ונעשה מן או"ר בא' עו"ר בע' (ע' זח"א לו:), כי ע' מרמזת לעריות כנ"ל, וכשמחל לו הקב"ה על אותו עון נעשה מן עו"ר בעין או"ר בא', וע"כ בכל שנה ושנה הקב"ה כי חפץ חסד הוא ורוצה לחדש בנין העולם מוחל תחלה על חטא ער"יות, וינטל ממנו הע"ין בחינת חושך ונעשה או"ר באלף בחי' או"ר ויהי או"ר, ואח"כ מחדש השנה ומתקן העולם.

ורמז לדבר ור"אה את ערותה וגו' חסד הוא (ויקרא כ יז), ר"ל שנעשה ור"אה מן תבת ערו"ה, שנעשה מן ע' א' בחינת או"ר כנ"ל. חסד הוא, ר"ל למה עשה כן כי חסד הוא.

ובעשרת ימי תשובה מוותר על השליש של גזל שנכשלו בו רובן. ובהושענא רבא על השליש הגדול של לשון הרע שנכשלו בו כולם.

ובזמן שבית המקדש היה קיים נמחלים כל העוונות על ידי השעיר, ונמחל גם החטא לשון הרע, וע"כ נתהפך הלשון של זהורית ללבן (ר"ה לא:) שמרמז על תיקון ברית הלשון, ונכתבים לחיים טובים ולשלום אמן:

הנה המפרשים הקשו, מה תועלת יש אם מוותר שליש בערב ראש השנה ובעשרת ימי תשובה עכ"פ עוד חוטא נקרא. ונ"ל הנה למשל כשאדם חייב לחבירו ג' מאות זהובים ואין לו במה לשלם אפילו פרוטה אחת, ובא לבקש מאתו שימחול לו אבל מסוה הבושה על פניו, אם אין לו כלום בידו לשלם באיזה פנים יבקש מחילה על כולם, וכשהמלוה רואה אותו שרוצה לקרב אליו ולבקש מאתו מחילה כי הוא יודע ערכו אשר אין לו במה לשלם ובושה גדולה הוא לו לקרב אליו, לכן נכמרו רחמיו על הלוה ומוחל לו תכף מעצמו שליש כדי שיראה הלוה שהמלוה הוא רחמן, ובזה יגש אליו לבקש מאתו מחילה על הנשאר מצד שידע שהמלוה הוא רחמן, וגם מצד שהוא חייב לו פחות מעט, ואחר כך כשמבקש מאתו מחילה מוחל לו עוד שליש, בכדי שיבקש עוד על השאר כי רוצה הוא בבקשתו ותפלתו, עד שמוחל לו הכל, כן השי"ת מוחל לנו מעט מעט ורוצה בתפלתנו שיקובלו לרצון לפניו אמן.